

PROSEBNÉ DNY

Mají dlouhou i zajímavou historii a v liturgické praxi římskokatolické církve před II. vatikánským koncilem měly svoji starobylost významné postavení. Mezi věřícími, zejména zemědělci, byly hodně oblíbeny, neboť částečně souvisely s jejich celoroční prací. Ale slavilo je i obyvatelstvo měst. Dělíly se na dvě níže popsané skupiny:

a) *Rogationes – dny prosebné s průvodem*

Ty vznikly už v křesťanském starověku a kupodivu byly tehdy umístěny v církevní praxi uprostřed sváteční doby velikonoční a tak jejich vážnost stála v určitém protikladu s velikonoční radostí. Proto už teolog a liturg v 9. století Amalar z Mét (+ kolem roku 850) užasle píše: „*Podivuj se, jak se mohl v naší církvi vyskytnout obyčej tohoto postu, ..., když přece sami svatí Otcové říkají, že se má půst v době velikonoční opomenout*“. I tak zůstaly beze změny. Jednalo se o prosebné průvody s odpovídajícím mešním formulářem a to jednak 25.dubna, v den svátku sv. evangelisty Marka a jednak o třech dnech před slavností Nanebevstoupení Páně.

1/ *Starší prosebný průvod – Litania maior*, byl zaveden již asi ve 4. století v římské církvi proto, aby pokřesťanštil pohanské procesí do polí (tak zvané amberválie), které se konávalo každoročně 25.dubna ke cti pohanských božstev s prosbami za ochranu obilovin proti chorobám (např. padlí travní, rzi a sněti). O zavedení křesťanského průvodu, při kterém také zněly prosby o ochranu obilovin, jenže tentokrát k Trojedinému Bohu, se zasloužil zejména papež Řehoř I. Veliký. Průvod s litaniami byl zakončen mší sv. v chrámu sv. Petra. Se svátkem sv. Marka, slaveného tentýž den, neměl prosebný průvod vůbec nic společného.

2/ *Mladší prosebný průvod – Litaniae minores* pocházel z Galie, kde lyonský biskup v roce 469 nařídil kvůli těžkým strádáním (zemětřesení a neúroda) konat po tři dny před Slavností Nanebevstoupení Páně prosebné průvody, které byly navíc ještě spojené s postem. Kolem roku 800 byl zaveden také v Římě a tím v celé církvi, ale bez postního nařízení.

Rogationes – dny prosebné s průvodem, měly více méně kající charakter a při prosebných procesích zněly litanie Ke všem svatým, prosby za úrodu zemskou, za odvrácení jakéhokoliv nebezpečí, zla a škod, tedy za Boží pomoc a ochranu. V čele s neseným křížem a s celebrantem oděným ve fialovém pluviálu se za zpěvu věřících **tyto průvody do polí konaly i u nás v Jindřichově Hradci, naposledy v roce 1950.** Pan probošt P. František Friedl je dle ohlašení knížky oznamoval například takto: „*25.dubna po ranní mši sv. o 7,15 hod. /pozn.: ze svátku sv.Marka/ vyjde průvod z proboštského kostela a půjde nejdříve na hřbitov u Nejsv. Trojice, kdež bude u hřbitovního kříže 1.zastavení, načez následuje mše sv. v kostele Nejsv. Trojice / pozn.: s prosebným mešním formulářem/ a po ní se půjde polní cestou k tabulkám /pozn.: dnes je poblíž křižovatka obchvatu se silnicí na Jindřiš a Denisovou ul./ a ke městu ulicí Denisovou /pozn.: okolo městské plovárny/ a Švermovou /pozn.: dnes Růžová/ do proboštského kostela, kde bude prosebný průvod ukončen modlitbami a svátostným požehnáním*“. Před Nanebevstoupením Páně šel v Jindř. Hradci v pondělí po ranní mši sv. v proboštském chrámu průvod do kostela sv.Jana Křtitele (zde mše sv.), pak na hřbitov u sv.Václava, polní cestou (dnes sídliště Hvězdárna) po Gabrielově lávce přes řeku Nežárku k Lišnému dvoru, Nežáreckou ulicí a Nežáreckou branou do probošt. chrámu, kde bylo zakončení. V úterý šel průvod po ranní mši sv. v probošt. chrámu do františkánského kostela sv.Kateřiny (zde mše sv.), pak dolů přes most do Zbuzan, kousek Bratrskou ulicí a parkem okolo řeky Nežárky do Nežárecké ulice a Nežáreckou branou do probošt. chrámu. Konečně ve středu byl stejný program, jako výše uvedený k 25.dubnu. Jistě, v roce 1950, to byla ještě úplně jiná doba. Lidé byli zvyklí na církevní průvody. Vždyť třeba pohřby (za každého počasí) chodily z kostela Nejsvětější Trojice přes celé město až na hřbitov Sv.Kříže, někdy i s hraním velké dechové hudby. Kdybychom takové průvody do polí uskutečnili dnes, dívali by se na nás lidé jako na exoty, ale někdo by se možná přece jen zamyslel nad tím, že úroda polí a zahrad není samozřejmostí, ale výsledkem Božího požehnání, o které je třeba prosit a také děkovat!

b) *Dny kvatembrové*

Pod tímto označením se rozumějí vždy středa, pátek a sobota čtyř týdnů v roce, které se přibližně kryjí s počátkem čtyř ročních dob. Nejstarší zmínky o kvatembrových dnech pochází ze 4. století, ale jejich původ není ještě plně objasněn. Snad základem byly starozákonní postní předpisy, zejména v knihách Zachariáš (8,19) a Joel (2, 12-19). Jednalo se vyloženě o dny kající, spojené s postem, modlitbami a almužnou. Říkalo se jim také „suché dny“. Každý z těchto dnů měl svůj vlastní mešní formulář, liturgická barva byla fialová. Jarní suché dny byly v týdnu po 1.neděli postní, letní po Slavnosti Seslání Ducha Svatého, podzimní po svátku Povýšení sv. Kříže (14.září) a zimní v adventu po svátku sv.Lucie (13.prosince).

Suché dny jarní a letní byly také prosbami za požehnání a ochranu pěstovaných plodin, ty zářijové a prosincové, byly zase projevem díky za jejich úspěšnou sklizeň. Od 5. století sloužily suché dny k přípravě a udělování dnes již neexistujících předstupňů kněžského svěcení (ostiář, lektor, exorcista, akolyta, podjáhén) i ke svěcení jáhnů a kněží. Na rozdíl od výše uvedených „Rogationes“, což s procesími byla pochopitelně záležitost venkovní, dny kvatembrové byly určeny k pokornému slavení uvnitř kostelů.

Po II. vatikánském koncilu nový řád liturgického roku (zaveden 1969) o prosebných dnech praví, že v nich „*se církev modlí za nejrůznější potřeby lidí, především za zemskou úrodu a za požehnání pro lidskou práci; tyto dny jsou rovněž příhodné pro veřejné úkony díky*“. Bližší stanovení termínů, formy a náplně prosebných dnů bylo svěřeno biskupským konferencím, aby se mohly lépe respektovat místní podmínky. Česká biskupská konference stanovila náplň prosebných dnů tak, jak bylo uvedeno v našem farním zpravodaji č. 1/2010.

podle různé literatury zpracoval K.B.